

Important Bird Area: Stary Žadzien

© С. Левый

Code: BY039

Central coordinates: 51°53' N 27°35' E

Location: Gomelskaya voblast: Zhytkavichi region

Area: 16124 ha

IBA Criteria: A1

National conservation status: не мае

International conservation status: ТВП міжнароднай значнасці

Site description:

Леса-балотны комплекс, ядро якога складаюць балоты Стары Жадзен і Вялікае, раздзеленыя паміж сабой пакатай градой. Найбольш характэрнымі ландшафтамі тут з'яўляюцца верхавыя і пераходныя балоты, а таксама хваёвыя лясы.

Лясная расліннасць прадстаўлена шырокім спектрам супольніцтваў ад лішайнікавых хвойнікаў на старажытных эолавых дзюнах да чарнічных бярэзнікаў па іх падножжах і касачовых ольсаў па міжградавых паніжэннях. Ва ўзроставах адносінах лясы ў асноўным належаць да катэгорыі прыспяваючых. Па цяжкадаступных мінеральных астравах месцамі захаваліся дрэвы, узрост якіх перавышае 100-120 гадоў.

З фларыстычнага пункту гледжання найбольшы інтарэс уяўляюць мінеральныя грады і ўскраіны балот. Менавіта тут адзначана большасць ахоўваемых відаў раслін. Несумненную каштоўнасць маюць і пераходныя балоты з асокамі прамой *Carex elata* і валасістаплоднай *Carex lasiocarpa*, рэдкія ў рэгіёне і ў Беларусі. Рададэндран жоўты *Rhododendron luteum*, які расце па пакатых схілах мінеральных астравоў, мае, акрамя таго, і міжнародны статус аховы. Вялікі інтарэс уяўляюць таксама рэдкія для Беларусі плюшчай малы *Sparganium minor*, танканог вялікі *Koeleria grandis* і маннік складчаты *Glyceria plicata*. Даволі верагоднае знаходжанне тут расніцы прамежкавай *Drosera intermedia* і чаротніка белага *Rhynchospora alba*, якія сустракаюцца на прымыкаючых да ТВП балотах.

Сярод балот пераважаюць верхавыя водападзельнага тыпу. Па іх перыферыі і ў міжградавых паніжэннях знаходзяцца залітыя вадой пераходныя і нізінныя балоты. Уздоўж зарослых меліярацыйных каналаў пераважаюць звычайна трыснягі.

Гідралагічная сетка прадстаўлена некалькімі старымі меліярацыйнымі каналамі, пракапанымі яшчэ ў канцы 19 стагоддзя. Вада па іх сцякае ў раку Сцвіга і канал Бычок. Гэтыя каналы зараслі воднай расліннасцю, месцамі перакрыты сплавінамі. Шматлікія бабровыя плаціны затрымліваюць сток вады з балот. Воднае харчаванне балотных масіваў адбываецца ў асноўным за кошт атмасферных ападкаў.

З-за высокай ступені забалочанасці і слабага развіцця дарожнай сеткі тэрыторыя цяжкадаступная, населеныя пункты тут адсутнічаюць. Акрамя таго, ТВП уваходзіць у буферную зону Прыпяцкага нацыянальнага парка і Палескага ваеннага палігона.

Асноўныя віды выкарыстання тэрыторыі – лесагаспадарчае і паляўнічае. Высечкі лесу вядуцца толькі па перыферыйных участках угоддзя. Лясныя ўгоддзі выкарыстоўваюцца мясцовым насельніцтвам для збору ягад і грыбоў, балота – для нарыхтоўкі журавін і выпасу жывёлы.

Habitats:

Балоты верхавыя і пераходныя – 60%, лясы – 40%.

Birds:

На ТВП адзначана 12 відаў птушак, занесеных у Чырвоную кнігу Рэспублікі

Беларусь. Тэрыторыя мае значэнне для захавання некалькіх пар вялікага арлеца *Aquila clanga*. Акрамя таго тут адзначаны яшчэ некалькі глабальна пагражаемых відаў: вялікі грыцук *Limosa limosa*, вялікі кулён *Numenius arquata*.

Other animal groups:

Ядро фауністычнага комплексу ўтвараюць віды, экалагічна звязаныя з ляснымі і балотнымі экасістэмамі. Паколькі тэрыторыя амаль не асвоена людзьмі, тут даволі поўна прадстаўлены найбольш рэдкія і ўразлівыя віды фауны рэгіёна.

У недалёкім мінулым на тэрыторыі ТВП і па пойме ракі Сцвіга адзначаўся глабальна знікаючы від – еўрапейская норка *Mustela lutreola*. Гэта адно з двух апошніх (другое на поўначы Беларусі, у Паазер'і) раз'яднаных між сабой месцаў пражывання гэтага віду ў Беларусі. Улічваючы, што тэрыторыя даследавана пакуль што недастаткова, новыя знаходкі еўрапейскай норкі ўяўляюцца тут даволі верагоднымі.

Ва ўгоддзі сустакі бабёр рачны *Castor fiber*, выдра *Lutra lutra* і соня лясная *Dryomys nitedula*. У зімовы час неаднаразова назіраліся заходы рысі *Lynx lynx*. З ахоўваемых прадстаўнікоў герпетафауны адзначаецца грабенчыты трытон *Triturus cristatus*, вядомы адзінкавыя знаходкі балотнай чарапахі *Emys orbicularis* і мядзянкі *Coronella austriaca*.

Populations of IBA trigger species:

Species	Season	Quality of estimate	Period	Quality of estimate	Trends (2004-2010)	IBA criteria
Black stork <i>Ciconia nigra</i>	B	+	2004	Poor		
White-tailed eagle <i>Haliaeetus albicilla</i>	B	4 breeding pairs	2004	Good		
Short-toed eagle <i>Circaetus gallicus</i>	B	+	2004	Poor		
Lesser spotted eagle <i>Aquila pomarina</i>	B	+	2004-2010	Poor		

Species	Season	Quality of estimate	Period	Quality of estimate	Trends (2004-2010)	IBA criteria
Spotted eagle <i>Aquila clanga</i>	B	6 breeding pairs	2004-2010	Good	↔	A1
Crane <i>Grus grus</i>	B	+	2004	Poor		
Black-tailed godwit <i>Limosa limosa</i>	B	+	2004	Poor		
Curlew <i>Numenius arquata</i>	B	+	2004	Poor		
Greenshank <i>Tringa nebularia</i>	B	+	2004	Poor		
Graet grey owl <i>Strix nebulosa</i>	B	10 breeding pairs	2007	Medium		
White-backed woodpecker <i>Dendrocopos leucotos</i>	B	+	2004	Poor		
Three-toed woodpecker <i>Picoides tridactylus</i>	B	+	2004	Poor		

Other biodiversity:

Расліны: рададэндрэн жоўты *Rhododendron luteum*, вярба чарнічная *Salix myrtylloides*, вярба лапландская *Salix lapponum*, пльвунец малы *Utricularia minor*, пльвунец прамежкавы *Utricularia intermedia*, асака балоталюбівая *Carex heleonastes*, сон лугавы *Pulsatilla pratensis*, сон лугавы *Pulsatilla pratensis*, фіялка багнавая *Viola uliginosa*, журавіны дробнаплодныя *Oxycoccus microcarpus*.

Threats:

Размяшчэнне ТВП у цяжкадаступнай мясцовасці станоўча адбіваецца на стане

прыродных комплексаў. Нягледзячы на тое, што на поўначы ўгоддзя працягвае дзейнічаць асушальная сетка, яго гідралагічны рэжым блізкі да натуральнага. Высокая абваднёнасць тэрыторыі перашкаджае ўзнікненню пажараў. Высечкі лесу з-за высокай забалочанасці тэрыторыі носяць абмежаваны характар.

Пэўную пагрозу ўяўляе выпас жывёлы на балоце. У выніку пастаяннага прагону жывёл каля летніх стойбішчаў утвараюцца шырокія сцежкі. Выпас жывёлы ў веснавы час з'яўляецца значным фактарам турботы для дзікіх жывёл і здольны нанесці значную страту біяразнастайнасці.

Як следства браканьерства колькасць шэрагу паляўнічых відаў (лось, глушэц) значна ніжэй біялагічнай ёмкасці ўгоддзя.

Recommendations for the conservation:

З мэтай захавання ландшафтнай і біялагічнай разнастайнасці ўгоддзя тут неабходна стварыць рэспубліканскі ландшафтны заказнік. Стварэнне на гэтым участку ахоўваемай тэрыторыі дасць магчымасць захаваць экалагічны калідор між двума буйнейшымі прыроднымі комплексамі Палесся – нацыянальным паркам «Прыпяцкі» і заказнікам «Альманскія балоты».

References:

Асабістыя паведамленні: Дамброўскі В.Ч.

Скарбы прыроды Беларусі. – Мн.: Беларусь, 2005. – 215 с. (Інфармацыю падрыхтавалі: Дамброўскі В.Ч., Максіменкаў М.В., Скуратовіч А.М., Навіцкі Р.В.).

Созинов О.В., Груммо Д.Г., Зеленкевич Н.А., Цвирко Р.В., Жилинский Д.Ю., Броска Т.В. Редкие и исчезающие виды цветковых растений заказника «Старый жадень» // Красная книга Республики Беларусь: состояние, проблемы, перспективы: материалы международной научной конференции, Витебск, 13-15 декабря 2011 г. – Витебск., 2011 г. – с. 7-9.

Authors : Дамброўскі В.Ч.

** Использование размещенной здесь неопубликованной информации для научных публикаций без письменного соглашения ее авторов запрещено. В случае использования части контента или страницы целиком на других интернет-ресурсах, обязательна ссылка на авторов и сайт iba.ptushki.org*